

שמעתא עמיקתא

גליון רצ"ב - פרשת שמות - שבועיים - תשע"ז - קהילת חניכי הישיבות, רמת בי"ס

הלכות מצויות באיסור יחוד (א)

איסור יחוד

אסור להתייחד עם ערוה, משום שדבר זה גורם מכשול ועברה. [שו"ע (אה"ע סי' כב סעי' א)].

מה"ת או מדרבנן

י"א שאיסור יחוד הוא מהתורה. [רמב"ן (שרש ג' ד"ה ומה שדקדק), רש"י (שבת יג. ד"ה מה אשת), תוס' (שבת יג. ד"ה מה), חינוך (מצוה קפח) וטור (אה"ע סי' כב)]. וי"א שהוא מדרבנן. [כן משמע מהרמב"ם (אסייב פכ"ב ה"ב)]. וכ"כ בדעתו התרוה"ד (סי' רמב). וכן משמע מהשו"ע (שם סעי' א). וכן דעת הקשו"ע (כלל קמב אות א). ומנורת המאור (נר א' כלל ב' ח"ג ב' כ"א) ונ"א. ולמעשה יש לנקוט כדעת רוב הפוסקים שהוא מה"ת. [נח"מ (כלל קכ"א אות א), ערוה"ש (אות ב) ושבת הלוי (ח"ה סי' רא)].

שתי נשים ואיש אחד

איסור יחוד של יותר משתיים, כגון שתי נשים ואיש אחד, נח' הפוסקים מהו חומרתו, י"א שהוא מה"ת. [כן משמע במאירי (קדושין פ: ד"ה אמר המאירי) והשו"ע (קדושין פ"ד פתיחה לסי' ט)]. וי"א שהוא מדרבנן. וכן עיקר. [דעת השואל בתשובת הרשב"א (ח"ה סי' תקפו). ועי' ברשב"א (שם) דשתיק ליה בזה לשואל ומשמע שמודה ליה. שו"ת שכיב הערך שי (אה"ע סי' כב על סעי' ה' ד"ה וכן לא תתיחד). וכן נקט בחו"י (סי' ע' ד"ה ועוד, הובאו בדריי' אה"ע סי' כב)]. וכן הכרע בדבר הלכה (סי' א אות ח ועי' בהוספות סי' י)].

חיובי לאוין או עשה

י"א שאיסור יחוד הינו מה"ת דוקא באיסור דעריות. [כן משמע מלשון שו"ע (הרמב"ם (אסייב פכ"ב ה"ב) וכן היא דעת הטור (רסי' כב) והשואל ברשב"א (ח"ה סי' תקפו ד"ה תשובה)]. וכן מצדד בפתיש (סי' א). וכן נקט התורת חסד (אה"ע סי' יב אותיות וט)]. וי"א שאפ"י בחיובי לאוין אסור מה"ת. [פרישה (אות א), בי"ש (סי' א), ערוה"ש (אות ב) וחזו"ה (אה"ע סי' לד סי' ו)]. ועי' במנ"ח (מצוה קפח אות ג) שכת' שלדעת הפר"ה אפשר שגם חיובי עשה אסורים מדי. ועיי"ש שמתמה עליו. ועי' בחק"ל (אה"ע סי' יח) ובתורת חסד (אה"ע סי' יב)].

פנויה

ייחוד עם פנויה הוא מדרבנן. [שו"ע (סעי' ב)]. ומי"מ אם היא איננה טהורה אסור מה"ת כל הנדה דינה כשאר העריות. [נריב"ש (סי' תכה) וחק"ל (אה"ע סי' יז)]. ועי' בצ"ח (חיו"ט סי' מ' פ"ח אות ו) ובמכתבי הח"ח (מכתב טו)]. וכל שהגיעו לפרקו הם בחזקת נדות. [מ"ב (סי' ע"ה סי' יז)]. ועי' בשו"ע (יו"ד סי' קצ' סעי' ב) שבמבואר שמי"ב שנים בכלל הגיעו לפרקו. [וכן באג"מ (אוי"ח ח"א סי' כו) מבואר דמי"ב יש להחמיר מגיל י"א)].

במקום שמענישים על אונס

איסור יחוד הוא אף במקומות שמענישים על אונס. [ועי' בדרישה (שם) שכת' דלפי הראב"ד הובא ברמ"א (סעי' ב) מבואר דחיי' לפיתוי ולא לאונס (אבל לדעת החולקים על הראב"ד מוכח דס"ל דחיי' לאונס)]. ודעת הח"ח (סעי' ע) דחיי' לפיתוי ולאונס. וכן דעת בעל הקהלות יעקב (שם). אולם הכרעת הבינ"א (שם) דחיי' לפיתוי ולא לאונס. וכן פסק האג"מ (אע"ה ח"ד סי' ט' אות יט) וכן נ"ר דעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב אות ט)].

שיעור יחוד

איסור יחוד הוא כשיעור טומאה. [ועי' בטוסה (ד) ובאמרי אש (אה"ע סי' קז) ובפוסקים שבסמוך]. והוא כחמש דקות. [ועי' במנ"ח (ח"ד סי' צד וסי' צו) שיש לקבוע שהוא חמש דק'. ועי' משי"כ בזה באג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' אות כב). ועי' עוד בזה ב"ת רענן (אה"ע סי' א), בדבר הלכה (סי' ט' אות ב), בשבת הלוי (ח"ג סי' קפב) ובתורת היחוד (פ"א הנה כג) בשם הגר"ש"א זצ"ל].

שהיה פחות משיעור איסור

יחוד במקום שאי אפשר לשהות כשיעור טומאה אין בו איסור כלל. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' אות טו) והגר"ש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה). ועי' בקובץ תשובות (ח"ג סי' קפז)]. אולם במקום שיוכלים לשהות עם כשיעור, אסור אף כשדעתם שלא לשהות. [מהר"ל דיסקין (קו"א אות ו)]. וכתב הגר"ש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה) דבכה"א איסור תורה נמי איכא. ועי' באמרי אש (סי' קז)]. ומי"מ אף כשאין איסור יש להזהר בדבר במקום שהדבר מעורר חשד של הרואים (שם)].

ספק באיסור יחוד

ספק איסור יחוד (כגון שאינו יודע אם היא בגיל האסור להתייחד עמה או במקום מח' שקולה בפוסקים), ביחוד מה"ת ספק לחומרא ודברבן ספק להקל. [בעל הפלאה (תניבות לשבת סי' כב אות טו)]. וכן יוצא מדברי מלכ"א (ח"ד רס"י קב), ערך שי (שם ד"ה הגיה"ה), אג"מ (אה"ע סי' ט' אות יב) ואה"ע ח"ד סי' ט' אות ג' ד"ה ועיין בקצור) ודבר הלכה (סי' ט' אות א). דלא כהחשב הלוי (ח"ה ר"י ר"א ורס"י רה). ועי' בתוסי' הרא"ש (קדושין פא: ד"ה אסור להתייחד) ועי' עוד משי"כ בשמעתא עמיקתא - גליון ר"ח)].

מהותיות והאמרי ביחוד ומי יוצאי הלציו

אם עם בנה ואב עם בתו

אם עם בנה וכן אב עם בתו מותרים להתייחד ולדור בקביעות לבדם. [שו"ע (סעי' א) וח"מ (סי' א)].

עם בתו נשואה

אף אם עם בתו נשואה מותר להתייחד אפ"י בקביעות. [מ"מ (טוסה פ"א ה"ג) וזית רענן (אה"ע סי' א)].

נכדים ונינים

מותר לאישה להתייחד ולדור עם בן בנה, או בן בתה. וכן הדין באיש עם בתו או בת בנו. וכן שאר דורות למטה. [ב"ח (סי' כב אות א וסי' כא) ופתיש (סי' ב וסי' כא סי' ח)].

בן הורג

בנים חורגים (שהגיעו לגיל יחוד) אסורים ביחוד עם הוריהם החורגים, אף אם גדלו אצלם מקטנות. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' יט) ודבר הלכה (סי' ז) אות כ) בשם החזו"ה, מנח"י (חיי"ט סי' קמ) ושבת הלוי (ח"ה סי' רח)]. ואף אם הבנים לא יודעים שהם חורגים. [דבר הלכה (סי' ז) אות כ) בשם החזו"ה]. ויש שאומר שאם גידלו אותם וגרים יחד ונמצאים בבית תדיר עמו ועם אשתו, אם נודמן איזה זמן קצר שלא הייתה אשתו ונשאר הוא לבדו עם הבת החורגת אין לאסור, וכן הדין להפוך אמן קצר שלא נשאר זמן קצר עם הבן החורג. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' אות ב)].

אב וכן שהתגורר

גר או גירות מותרים ביחוד עם הוריהם ואם עם בנם ובתם. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' ד"ה אות א) כיון דהא דליכא תקיפת יצר לאמו ובתו הוא ענין טבעי. וכן פסק הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הנה ג)]. ועי' בדבר הלכה (סי' ז) אות יט) ובבצל החכמה ח"ד סי' יד ד"ה יג)].

שתי צרות - אשה והמותה

אין איסור להתייחד עם ב' בנות, עם ב' צרות, עם אשה וחמותה, עם אשה ובת בעלה. [שו"ע (סעי' ז)]. ועי' בפתיש (אה"ע סי' ז) סי' ט' (כ) שהביא מח' לענין בת חמה (אחות בעלה מן האב ולא מן האם)]. ואף מי שלבו גס בה, פרוץ, או מי שעסקו עם הנשים, מותרים להתייחד באופן זה. ואף לאיש כשר מותר להתייחד עמהן אף אם כשרות. [דבר הלכה (סי' ה) אותיות כג-כד)]. ועיי"ש שהיתר של שתי צרות הוא אף בכריתות].

אחותו

מתייחד אדם עם אחותו לפרקים. [ח"מ (שם סי' א), ח"מ"א (כלל קכ"א אות יב) וערוה"ש (אות ב)]. בין עם אחותו מהאב בין עם אחותו מהאם. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' אות א) ודבר הלכה (הוספות סי' ב)]. ואפילו אחותו נשואה רשאי להתייחד עמה. [דבר הלכה (סי' ב) אות ג)]. ומי"מ הנמנע מלהתייחד עם אחותו נבא עליו ברכה. [ח"מ (שם) וחכ"א (שם) וכן הדין בערוה"ש (שם) ורס"י דהרמב"ם לא הביא זה אף שבג"מ מפורש כן. ועי' בדבר הלכה (סי' ב) שם בהגה] האם יחוד עם אחותו הוא דרבנן].

שיעור לפרקים

י"א ששלושים יום נחשב ליחוד ארעי ומותר. [אמרי יוסר (ח"ב סי' מג)]. וי"א ששיעור לפרקים הוא עד שלש לילות. [נזוף דבש הובא באוצה"פ (שם סי' ק)]. וי"א שאף כשדרים ביחד עם ההורים והם נוסעים לאיזה שמחה וכדומה לכמה שעות, אין משום יחוד, אבל בודאי אין להניחם לבדם בבית בלילה לשעות רבות לפעמים קרובות, שיחשב להם כקביעות, ולא שייך ליתן ע"ז דבר קבוע לכל אלא כפי השרות כל א' א' את בניו ובנותיו. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' ט' אות יא)]. ועיי"ש בסי' ס"ד (אות ג) עוד בזה. ועיין בדבר הלכה (סי' ב) אותיות ד-ה ובהוספות על סי' ג)]. והעיקר כדעה הראשונה. [הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הנה כב) ושרגא המאיר (ח"ה סי' צט)].

הפקדה של לילה אחד

אף אם הפסיקו תוך הל' יום, לילה א' לא מעויל. והכל לפי הענין. [הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הנה כב)].

כשרה זקנים או חולים

י"א שמסתבר שאם הוא או היא חולים וזקנים אין לאסור אף שלא לפרקים. וישאל שאלת חכם. [אג"מ (סי' סד אות ג) סוף התשובה)].

אח עם שתי אחיות

עם שתי אחיות מותר להתייחד רק לפרקים ולא באופן קבוע. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' ט' אות ג)]. ועי' בדבר הלכה (סי' ב) אות ח) שמסתפק דשמא עם שתי אחיות מותר אפילו בקבע. אולם באג"מ (שם) אוסר. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הנה כד)].

שתי אחים ואחות

ב' אחים ואחות אחת (או יותר) מעיקר הדין רשאים לגור יחד, ומי"מ משום מדת חסידות וצניעות מוטב לעשות מאמצים למצוא סידור מתאים שלא יצטרכו לגור תמיד יחד. [צ"ח (ח"ב סי' ט)]. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הנה כח) להתייר ומשמע אפילו לכתחלה].

יחוד עם אחותו ואחד המותרים ביחוד

מותר לדור עם אחותו יחד עם א' מהמותרים ביחוד כגון אמו או בתו. [חזו"ה (דבר הלכה סי' ב) אות ח) וצ"ח (ח"ב סי' מ' פ"ד)].

אחות חורגת

אסור לאח להתייחד עם אחותו החורגת. [עי' לעיל לענין בנין חורגים]].

אחים שהתגוררו

מותר לגר להתייחד עם אחותו בין אם נתגירה ובין אם לא נתגירה. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' ט' אות א)]. ודבר הלכה (הוספות על סי' ז) סי' ט)]. ודעת הגר"ש"א זצ"ל (פ"ב הנה כז) שגם מותר עם אחותו מהאם וכן יש לצדד עם אחותו מהאב. ועי' בדבר הלכה (שם)].

שאר קרובים (כגון דודות)

אסור להתייחד אף לפרקים עם שאר קרובותיו שהם בכלל עריות כגון דודתו וכדו'. וקי"ו שאסור עם אלו שהם מבני משפחתו כחמת קידושין כגון כלתו וכדו'. [נזר מקדוש (שם), אמרי יוסר (ח"ב סי' ט)]. ואי"מ (אג"מ (ח"ב סי' טו), בעל הקהלות יעקב (נטעי גבריאל פ"א סוף הנה ג) והגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב סוף הנה לא). ועי' בחק"ל (אה"ע סי' ב), ברשיש (קדושין פא: ג) ובעין יצחק (אה"ע סי' ח) בדעת הר"י (ח"ה נתיב כג)].

זקנים

איסור יחוד הוא גם עם זקן או זקנה. [שו"ע (אה"ע סי' א)].

זקן וחלש

אף אם תיש כחם אסור להתייחד עמם. [מקנה (שם פ: ד"ה ובה), דברי מלכ"א (ח"ד סי' קב) ואג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' אות ז)]. ועי' בצ"ח (חיו"ט סי' מ' פכ"ב)]. ומי"מ אין הוא חולה ושוכב במטה, ע"י בהגה. [עי' באג"מ (שם) שכתב דבכה"א אם ידוע שלא יכול להגיע לנברת אנשים ע"פ ופואים מצד מחלתו ליכא אסור יחוד. אולם המקנה (שם) מחמיר אף בכה"א. ובעשרת הדחק יש מקום להקל. עי' בשו"ע (שם סי' א) באב"ז נזיר (אסייב פכ"ב ה"ב) ובהגהות החזו"ה (על האב"ז עורי שם אות ח ואות ז)]. ועי' בשו"ת קרית מלך רב (ח"ב סי' כב), בחת"פ בכסף (סי' כד), באג"מ (אה"ע ח"ד סי' יח) לח' ד"ה שאלן בענדא)].

קטנים

קטן

קטן מגיל ט' שנים אסור להתייחד עמו. [שו"ע (סעי' יא) שלא גזרו אלא על עם איש הראוי לביאה]. וי"א שאם גדלוהו לקדשה וטהרה אפשר להקל עד גיל י"א (ולא עד בכלל). [שו"ת אור שמח (סי' ד) והגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"א הנה כה סד"ה וכדברנר)]. וכעין זה אמר הגר"ח"ק שליט"א (פתח הבית פ"י ע"מ קנה ותורת היחוד פ"א הנה כה סד"ה כדברנו ופ"ח הנה ג) בשם החזו"ה שמותר להתייחד עם אשה שיש עמה קטנה בת עשר שנים, אף שכתבו הפוסקים להקל עד תשע שנים. וכן הוא בחוט שני (שבת ח"ג ע"מ רמה)].

קטנה

קטנה מגיל ג' שנים אסור להתייחד עמה. [שו"ע (שם סי' יא) שלא גזרו אלא על יחוד אשה הראויה לביאה]. ויש מלמדים זכות למי שנוהג להקל ביחוד עד שבע - שמונה שנים. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ט' אות ב)]. ואין להקל בדבר בלא הוראת חכם. [ועי' בהלכות (תפלה פ"ב סי' ט) כ"ב בשם הגר"ש"א זצ"ל לאסור מגיל ג'. ועיי"ש שדחה בתוקף האלו ש"ייל שהוא אף בגילן מאוחר יותר ע"פ החזו"ה (אוי"ח סי' טו סי' ח)]. אולם לפי דברי הגר"ח"ק שליט"א (דרך שיחה פ"ו קדושים ע"מ שנת) בשם החזו"ה מבואר לכאן דלא כדברנר].

מסתפק אם הגיעו לגיל שאסור להתייחד עמהם

אף יש לו ספק אם היא בגיל האסור להתייחד עמה (או עמו) ואין בידו לברר בקל, ביחוד מה"ת ספק לחומרא ובספק דרבנן הוא להקל. [עי' המקורות לעיל לענין ספק איסור יחוד].

קטן עם קטנה

אין איסור לקטן פחות מי"ג להתייחד עם בת פחות מי"ב שנה. ואין בזה משום חובת חינוך. [שו"ע (קדושין פ"ד סי' כב) וב"ח (סי' כב)]. וכן נקט הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"א הנה כו סד"ה אמנם). ועי' בשבת הלוי (ח"ה סי' רד אות ג) ובדברי סופרים (ע"מ קלג בירור הלכה ד"ה ועי"פ)].

חולים

חולה מחוסר הכרה

חולה מחוסר הכרה ולפי הרופאים אין לו סיכוי להתרפא מותר ביחוד. [הגר"ש"א זצ"ל (ועלה לא יבול ח"ב ע"מ ש)]. ועי' מה שציינו לענין זקן וחולה].

פיגור שיכילי

איסור יחוד נוהג אף עם נערה מפרגת בשכלה. [דכ"ון דחיי' לפיתוי דזה שייך אף בכה"ג. וכ"כ בנטעי גבריאל (יחוד פ"א אות יב). אלא שעם מפרג אפשר דליכא יחוד דהרי החשש הוא על האיש שיבוא לפתותה, עי' במאירי (קדושין פ"ו ד"ה א) וברשיש (שער בילת הנשים אות טז)]. וכן מבואר בדבר הלכה (הוספות חדשות על סי' ב) סי' ט)]. בשם החזו"ה דביחוד חיישנין שהוא יפתה אותה ולא היא אותו. ועיין בחזו"ה (סי' לד סי' א). ואפשר דזה לא שייך בניד. ובכה"ג אפשר דאין לחוש אף לאונס. וצ"ע]].

עכורים

אישה עם עכורים

חזו"ל גזרו על ייחוד עם גוי או גויה. [שו"ע (שם סי' ב) ויו"ד סי' קג סי' ד)]. ומי"מ אשת איש אסורה ביחוד עם עכורים מה"ת. [תרוה"ד (סי' רמב) ורמ"א (אה"ע סי' קטו סי' ד)]. ואם היא פנויה נדה, מבואר במנ"ח (מצוה תר) שגם חשיב גויע. ועי' בחלקת יואב (סי' כט) ובאתון דא"י (ח"ב סי' כד)].

